

Національна спілка краєзнавців України
Управління культури Житомирської облдержадміністрації
Житомирський обласний краєзнавчий музей
Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека
імені О.Ольжича
Житомирська обласна організація НСКУ

ПОСТАТІ ЗЕМЛІ ЖИТОМИРСЬКОЇ

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК
«ВЕЛИКА ВОЛИНЬ»
Праці Житомирського науково-краєзнавчого
товариства дослідників Волині,
Житомирської обласної організації НСКУ

Випуск 51

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з
міжнародною участю
«Постаті землі Житомирської»,
присвяченої 120-річному ювілею видатного класика української
літератури XX ст., перекладача, публіциста
Максима Тадейовича Рильського

Житомир, 22-23 травня 2015 р.

Бердичів
Видавець: ФОП Мельник М.В.
2015

УДК 908(477)
ББК63.3(4Укр-4Жит)

Постаті землі Житомирської. Науковий збірник «Велика Волинь». Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції присвяченої 120-річному ювілею М. Т. Рильського. Вип. 51 / Упоряд. П. С. Скавронський – Бердичів: ФОП Мельник М. В., 2015. – 200 с; іл.

У науковому збірнику вміщено статті і повідомлення учасників Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю присвяченої 120-річному ювілею класика української літератури ХХ ст перекладача, публіциста Максима Тадейовича Рильського, яка відбулась 22-23 травня 2015 р. в м. Житомирі. Розрахований на науковців, освітян, краєзнавців музейних працівників та широке коло читачів.

Редакційна рада:

Градовський Ю. Г., начальник управління культури Житомирської обласної державної адміністрації, народний артист України

Грузька Л.П., в.о. директора Житомирського обласного краєзнавчого музею член правління Національної спілки краєзнавців України

Скавронський П. С., директор Музею історії міста Бердичева, голова правління Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України

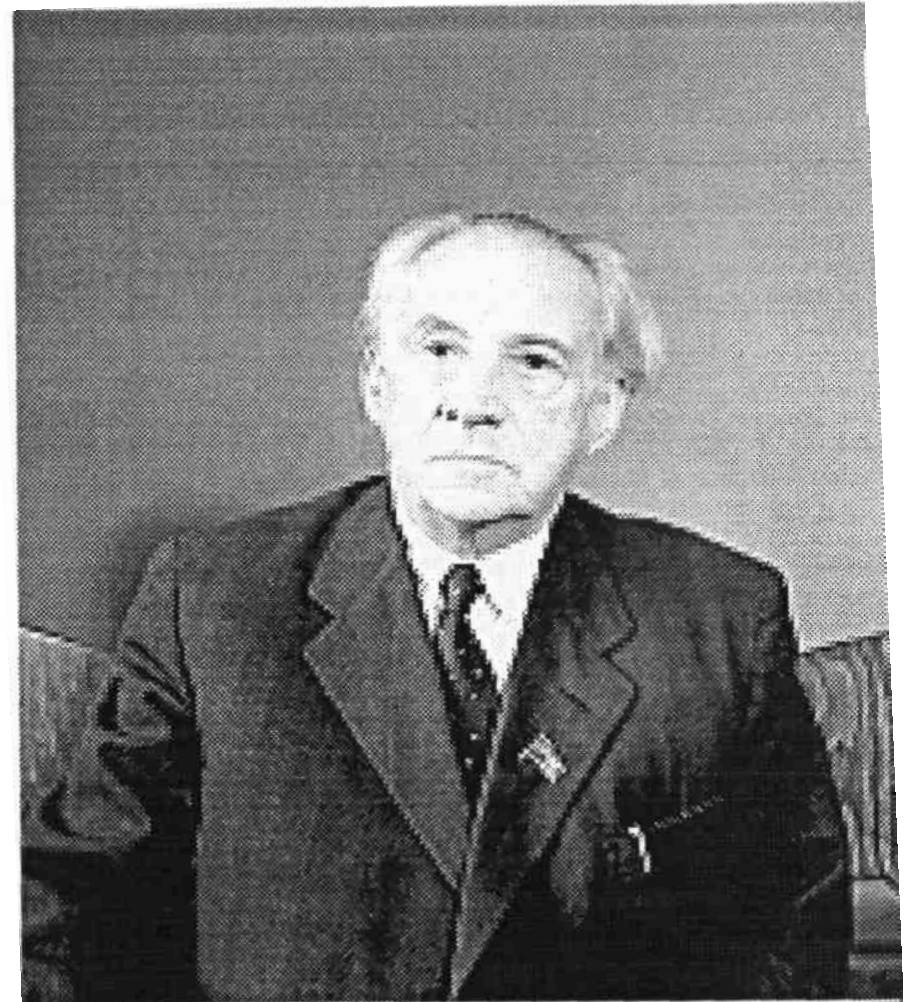
Студійський В. А., професор кафедри політекономії Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана, доктор історичних наук

Ярмошик І. І., завідувач кафедри спеціальних історичних дисциплін Житомирського державного університету імені Івана Франка доктор історичних наук, професор.

Відповідальний за випуск: Скавронський П. С.

Упорядник: Скавронський П. С.

Матеріали публікуються в авторській редакції, автори несуть відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей

МАКСИМ ТАДЕЙОВИЧ РИЛЬСЬКИЙ

19.03.1895 — 24.07.1964

ПОЕТ, ПЕРЕКЛАДАЧ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ
ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

З М І С Т

Розділ I. ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ М. Т. РИЛЬСЬКОГО	11
Білоус П. В. Максим Рильський на тлі епохи	11
Коваленко Р. Я. Зустріч з поетом. Роки по тому... (М. Т. Рильський у документах Державного архіву Київської області)	16
Науменко Н. В. Студії перекладів верлібру Максима Рильського	20
Савицький І. Л. Земляк Максима Рильського	28
Асташук І. М. Вивчення творчості Максима Рильського на уроках української літератури в загальноосвітній школі	38
Кучерява В. М. Ознайомлення з життям і творчістю Максима Рильського на уроці літературного читання в 2 класі	48
Гладкий А. В., Голубчиков Ю. Н. Исторические изломы российского криведения	55
Мартинюк М. В. Фольклорні настрої творчості М. Рильського	65
Сінчук В. І. Військово-патріотична лірика М. Т. Рильського	70
Авраменко М. Д., Олексієнко Т. Г., Швець М. Я. Шевченкознавство та поетична шевченкіана М. Т. Рильського	74
Розділ II. М. Т. РИЛЬСЬКИЙ І ЖИТОМИРЩИНА	89
Авраменко М. Д. Літературно-меморіальний музей-садиба родини Рильських в селі Романівка	89
Козельський Я. Д. Вчорайшанська життєва сторінка М. Рильського	99
Вітренко В. В. Вшанування пам'яті Лесі Українки в 1940-х роках у місті Новограді-Волинському: з історії однієї фотографії	103
Козельський Я. Д. «Романівська весна»... у Старій Синяві	116

Петрухіна В. О. Діяльність бібліотек Бердичева по популяризації літературної спадщини М. Т. Рильського	121
Калінська А. В., Калінська Я. Ю. Поет любові, краси і волі	125
Бламскевич Т. П., Якубовська Л. В. Формування нових відносин до природи із врахуванням екологічних законів в поетичному епосі М. Рильського	128
Голованова І. Л. Поетова Романівка – душі й серцю мила	135
Розділ III. ПОСТАТІ ЗЕМЛІ ЖИТОМИРСЬКОЇ	137
Студінська Г. Я., Студінський В. А. Видатні особистості в системі регіонального бренду Житомирщини	137
Козельський Я. Д. Над річкою Роставицею побачив світ і став відомий у Європі	147
Тарабукін О. О. Я. В. Яроцький – дослідник археологічних старожитностей східної Волині	149
Жмуришук М. П. Вадим Крищенко і Житомир	160
Самойленко Л. І. Анатолій Шевчук – митець, письменник та дослідник української образотворчості	164
Скавронський П. С. Доля одного з директорів Бердичівського музею – Куткіна Б. В.	172
Ковтун І. А. Видатний геодезист та астроном Ієронім Іванович Стебницький	176
Каленюк С. П. Гордій Брасюк – письменник, який випав з історії	184
Свінціцька А. С. «Єдина радість для мене – це сцена, театр, репетиції...»	191
Тимошенко В. І. Уродженці Житомирщини – творці Збройних сил України в 1917-1920 рр.	197
Градовський П. М. Нащадки великого етнографа	203
Бабуцький С. І., Голяченко О. С. Горошківська родина Литвинчуків – гордість України	213

Майданович-Лосенко Н. М. Заслужені працівники культури України на Малинщині та їх вплив на формування мистецького простору району	219
Васильченко В. С, Дунаєвська О. Ф. Видатні вчені природничих наук, які народилися в Житомирі	229
Голяченко О. С. Галерея видатних постатей Горошківщини: земляки та «символи присутності»	235
Кацемба Ю. Л. «Спогади...» чуднівчанина Генріха Жевуського	241
Котенко В. В. Археолог Д. Березовець як дослідник слов'янської кераміки	249
Цейк Г. В. Декабрист І. С. Повало-Швейковський	255
Дурава Н. Л. Палітра поколінь	258
Криловець М. Г. Використання літературного краєзнавства Житомирщини в соціальному вихованні молоді	262
Петько Т. А. Мелодії Лесиноного краю	267
Подобна Є.В. Д. Ярошевич та В. Короленко і історії полтавської журналістики початку ХХ століття	279
Тарабукін О.О. До питання про місце поховання Героя Радянського Союзу Івана Степанович Саснка	287
Грабарчук Н. В. Юзеф Ігнацій Крашевський як дослідник Волині	295
Коган Л.Г. Звягельські цадики	298
Захарчук Н. М., Скавронський П. С. Постаті спортивної слави Бердичева в експозиції музею історії міста	310
Коломієць Л. В. Теодор Раковецький — гравер кармелітської друкарні у Бердичеві	317
Розділ IV. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КРАЄЗНАВСТВА	322
Стельникович С. В. Постать Т. Шевченка як об'єкт нацистської пропаганди в генеральному окрузі «Житомир	322

Єршов В. О. З історії наукової діяльності Житомирської обласної спілки поляків України (1989–2014)	327
Церковна А. С. Англійські мандрівники про українські етнічні землі	337
Білявська В. С. Волинські містечка у «Мумуарах із життя» Є. Фелінської	342
Климчук А. М. Нумізмати Житомирщини у праці Антонія Ришарда «Польський нумізматичний альбом»	349
Ярмошик І. І. Участь населення Волинської губернії в польському січневому повстанні 1863–1864 рр.	352
Барилук В. В. Січневе повстання 1863–1864 рр. в контексті польського національно-визвольного руху на Правобережній Україні у ХІХ столітті.	357
Пасюк І. М. Маловідомі сторінки партизанського руху на Житомирщині	360
Буднік С. В. Наводнение, их причины и последствия	366
Данилюк Ю. В. Тасмнича Чуднівська фортеця	375
Думанський Б. В. Римські денарії та їх «варварські наслідування» на території України	379
На книжкову полицю	383
Коржовська О. В. Літературний погляд у минуле	383
Дурава Н. Л. Корисне і необхідне видання	385
Косенко В. В. Путівники музеями Житомирщини	387
З епістолярної спадщини	391
Рильський М. Т. Микола Шпак	391
Хроніка діяльності Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2014 р.)	394
КРАЄЗНАВЧІ ЮВІЛЕЇ	401
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	402

НА КНИЖКОВУ ПОЛИЦЮ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПОГЛЯД У МИНУЛЕ

(Рецензія на книгу В. О. Єршова «ПОЛЬСЬКА МЕМУАРИСТИЧНА ЛІТЕРАТУРА ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ДОБИ РОМАНТИЗМУ»)

Мемуаристична література залишається предметом активного дослідження для сучасного літературознавства. Однак ціла низка питань потребує докладнішого висвітлення, зокрема і проблема вивчення польської мемуаристичної літератури правобережної України доби романтизму.

Мемуаристика українсько-польського пограниччя доби романтизму розглядається професором В. О. Єршовим як «цивілізаційно, культурно та історично змінна структура, яку пропонується

сприймати як конкретно-історичний текст з нарацією від першої особи з певної часової дистанції про враження від подій, яких автор був учасником або свідком на визначеній території у визначений час». Автор монографічного дослідження стверджує, що складність визначення мемуаристики українсько-польського пограниччя зумовлена ідеологічним концептом, оскільки дане явище не вписувалось у традиційні методи державно-імперського літературознавства як Російської імперії, так і СРСР і тому було штучно витіснене в лімінальний простір, на маргінес національної історії літератури. Це створило лакуну серед мемуаристичних досліджень східнослов'янської, в тому числі вітчизняної полоністики.

Розгляд мемуаристичної літератури Правобережжя як українсько-польського пограниччя, на думку професора В. О. Єршова, правочинний при врахуванні особливостей художньої ідентичності тексту, зумовленої спільністю історичного розвитку, світосприйняттям, єдністю літературної мови, каноном літературних текстів, їх жанровими пріоритетами. Це, в свою чергу, репрезентує контактнотипологічну художню спільність і, як наслідок, є приводом для виокремлення системи мемуарно-щоденникових жанрів та наративно-

хронологічного стилю як самодостатніх складових та організуючих критеріїв польськомовної мемуаристики Правобережжя.

Професор В. О. Єршов робить висновок, що мемуаристика Волині, Київщини та Поділля доби романтизму представлена як складно структурована таксономія з розвинутою системою мемуарно-щоденникових жанрів та піджанрових різновидів, а також специфічним наративно-хронологічним стилем, регіонально орієнтованою проблематикою та особливою поетикою, що знайшли відображення у втіленні ідей народності літератури, власних традицій, культури та історії.

У монографічному дослідженні наголошено на тому, що еволюція мемуаристичних жанрів українсько-польського пограниччя першої половини ХІХ ст. відбувалась за складних суспільно-політичних умов і є яскравим прикладом залежності літературних процесів від історичних, соціокультурних та ідеологічних домінант, які виокремили Правобережну Україну як польськомовний літературний регіон.

Увагу читача автором зацентовано на те, що в роботі застосовувались просторовий та особистісно-лідерський принципи сегментування мемуаристичної літератури українсько-польського пограниччя. Перший локалізує Волинь, Київщину й Поділля, як губернські простори, котрі розвивали в мемуаристиці урбаністичні тенденції, і шляхетські резиденції в містечках і селах, які обстоювали переваги рустикального простору; а другий протиставляв мемуаристику літературних кіл панславистськи орієнтованого Г. Жевуського та пропольські спрямованого Ю. І. Крашевського. Як наслідок, в результаті дослідження запропоновано також періодну, групову та циклічну візії еволюції мемуаристики українсько-польського пограниччя.

Як свідчить зміст монографії «Польська мемуаристична література правобережної України доби романтизму», автору вдалося розкрити найхарактерніші аспекти розвитку польської мемуаристичної літератури, що засвідчує компетентність дослідника як літературознавця-полоніста.

*О. В. Коржовська,
старший викладач кафедри
теорії та історії світової літератури
ІФЖЖДУ ім. І. Франка*